

alia de causa dici non potest, Christum etiam ut hominem omnino absolute, & simpliciter nescivisse diem iudicii, respondi in *tract. de virt. Theol. n. 82.* Christum de die iudicii tantum non habuisse scientiam communicabilem. vide ibi dicta.

Quod attinet ad potestatem dandi sedes ad dextram & ad sinistram, notandum, Christum non dicere tantum: *Non est meum dare*: sed: *Non est meum dare vobis*: id est, ut explicat Beda apud Cornelium in *Matth. 20. v. 23. vobis superbis.* Quod si urgeas, illud *vobis* deesse in textu Græco, & Syro, non refert; nam adest in vulgata Latina, quæ est majoris auctoritatis: quod si etiam abesset, facile subintelligeretur. Potest etiam dici cum Gormaz de *incarn. n. 238.* quod Christus non habeat eam potestatem, consequenter ad suum decretum, quo cum Patre decrevit, non dare sedes illas, nisi meritis: qua ratione etiam Pater non habet potestatem dandi, nisi ijs, quibus paratum est, scilicet habentibus proportionata merita.

114. Ob. 5. contra 3. conclusionem. Christus ingressus est ad discipulos januis clausis *Joannis 20. v. 19.* ergo fuit compenetratus cum illis: ergo non habuit corpus. Confirm. Juxta Apollinaristas Verbum assumpsit carnem sine anima rationali, cujus vires supplevit Divinitas: ergo non fuit homo. Resp. neg. ultimam consequentiam; penetratio enim corporum admittitur ab omnibus Catholicis, Philosophis, & Theologis, tanquam supernaturaliter possibilis, & necessario contingit in Eucharistia, ubi Christi membra in sacra hostia debent esse compenetrata: nec potest in compenetracione corporum ostendi ulla implacantia, ob quam omnipotentia Divina negari possit: fines autem habet DEUS sibi gloriosos in eo miraculo innumeros.

Ad confirm. neg. conseq. licet enim heretici aliquid dicant, non ideo est verum: & hæc falsitas est clarè contra Scripturam; dicit enim Christus: *Tristis est anima mea usque ad mortem. Matth. 26. v. 38.* & eadem verba repetuntur *Marci 14. v. 34.* Rursus *Matth. 27. v. 50.* dicitur de Christo: *Emisit spiritum.* & *Luc. 23. v. 46.* Christus ait: *Pater in manus tuas commendo spiritum meum*: ergo Christus habuit animam, & quidem spirituales, seu humanam. Tæso alios plures textus, quibus Apollinaristæ apertè refelluntur.

QUÆSTIO IV.

De Communicatione Idiomatum.

ARTICULUS I.

Quid sit, & an detur in Christo Communicatio Idiomatum.

115. **I**dioma vox græca est, & ut habet Suarez. *tom. 1. in 3. p. disp. 35. ante sec. 2.* à Patri-

bus Græcis desumpta est. Latine autem per eam significatur, in specie quidem, & frequentiori hujus vocabuli usu *proprietas sermōnis*: at verò in genere significatur quæcunque *proprietas*: & in hoc sensu generico à Patribus, ac Theologis hæc vox hinc accipitur: ex quo facile intelligitur, quod *communicatio idiomatum* sit *communicatio proprietatum*, seu attributorum: ex quo ulterius sequitur, quod, si in Christo detur hæc communicatio, debeant in ipso proprietates Divinæ, & humanæ naturæ, mutuo de DEO, & homine prædicari, ita, ut dicatur: *DEUS est homo, est crucifixus, & passus*: & vicissim dicatur: *Homo est DEUS, est omnipotens, omniscius &c.*

Magnum autem discrimen est, inter talem prædicacionem, factam abstractivè, sive in abstracto, e. g. si dicatur: *Deitas est natura, passa: humanitas est omnisca*: & inter talem prædicacionem, factam in concreto, e. g. si dicatur: *DEUS est natus, passus: homo est omniscius*; ut enim ex summulis notum est, differunt inter se valde *termini concreti, & abstracti*. Illi significant subjectum, & formam e. g. *Homo est habens humanitatem: Albus est habens albedinem*: at verò isti tantum significant solam formam, ut *humanitas, albedo*.

Ex hac differentia oritur magnum discrimen inter prædicacionem terminorum concretorum, & abstractorum; nam, cum ad veritatem propositionis per se requiratur, & sufficiat, identitas recti subjecti cum recto prædicati, potest aliqua propositio, in qua subjectum, & prædicatum, sunt termini concreti, esse verissima, etiam formæ, seu obliqui subjecti, & prædicati, inter se non identificentur: sic verissimè dicitur de lacte: *Hoc album est dulce*; quamvis dulcedo, & albedo in lacte sint inter se, imò etiam à lacte distinctæ. At, si prædicentur, vel subjiciantur termini abstracti, cum in hoc casu ipsæ formæ sint subjectum, vel prædicatum, debet forma ipsa tanquam rectus identificari cum recto prædicati; unde falsa est hæc propositio: *Albedo lactis est dulcedo*: imò etiam falsa est ista: *Albedo est dulcis*. Hæc nota sunt ex summulis logicis; unde non ulterius explicantur, His notatis

116. Dico 1. In Christo non datur communicatio idiomatum inter naturam humanam, & Divinam, in abstracto sumptas, ita Catholicis contra hereticos quosdam. Lutheranos Ubiquistas apud Bellarminum. *tom. 1. controv. 2. de Christo l. 3. c. 9.* qui Ubiquistæ hæc communicacionem vocant realem inter naturas, ita, ut humanitas realiter facta sit omnipotens, & ubique existens. Prob. conclusio. Vel essent hæc denominationes tantum derivatæ à quibusdam accidentibus, seu accidentalibus participationibus immensitatis, omnipotentis &c. & inprimis non essent in rigore simpliciter veræ; quia nulla limitata accidentalis participatio omnipotentis e. g. facit simpliciter omnipotentem: secundo Christo non tantum accidentaliter, sed substantialiter, communi-

nicata est omnipotentia per unionem hypostaticam.

Vel essent denominationes substantiales, derivatæ ab ipsa omnipotentia intrinsicè unita, sicut corpus denominatur vivens ab anima substantialiter unita: & hoc est impossibile 1. quia attributa Divina non possunt esse forma respectu humanitatis tanquam subjecti, sicut est anima respectu corporis. 2. hoc esset (ut ait Suarez *tom. 1. in 3. p. disp. 35. sec. 1. §. Si autem dicatur secundum*) incidere in errorem Eutychetis; quia esset admittere unionem in natura: quasi Divinitas, & humanitas convenissent in unitatem naturæ (sicut scilicet anima tanquam forma, & corpus tanquam subjectum, conveniunt in unam naturam humanam) & facta esset compositio unius naturæ ex utraque, atque Divinitas unita fuisset humanitati per modum formæ.

Confirm. 1. Ut habet idem Eximalus *loc. modo cit.* si daretur talis communicatio idiomatum, seu attributorum, tunc unio hypostatica potius fuisset facta in natura, quam in Persona; quia hæc attributa ad naturam, & essentiam DEI pertinent: sed hoc est falsum: ergo. prob. mi. quod DEO convenit ratione naturæ, convenit omnibus tribus Personis: ergo, si unio potius facta fuisset in natura, conveniret omnibus tribus Personis esse unitas humanitati: quod est apertè hereticum. Confirm. 2. Ut detur communicatio idiomatum, debet etiam prædicata hominis communicari DEO, adeoque juxta adversarios prædicata humanitatis etiam communicari Divinitati: ergo etiam humanitas deberet esse forma respectu Deitatis, & hæc illius subjectum: item Divinitas deberet reddi mutabilis, passibilis, mortalis &c. sed hæc sunt apertè falsa, & hæretica: ergo.

117. Si autem dicatur, Divinitatem quidem esse formam respectu humanitatis, non verò humanitatem esse formam respectu Divinitatis, & ideo attributa Divinitatis denominare humanitatem, non verò vicissim; tunc inprimis tamen jam admittitur compositio unius naturæ ex his duabus; sicut nempe ex anima, & corpore, fit una natura in quovis homine: dicere autem naturam Divinam, & humanam, coalescere in Christo in unam naturam, est Eutychanum. Dein sequitur, prædicata humanitatis non posse dici de DEO, adeoque non posse dici, DEUM esse ex B. Virgine natum, sed tantum hominem: quod est Nestorianum. Insuper, et daretur (quod tamen est falsum) Divinitatem esse formam respectu humanitatis, tamen non daretur communicatio idiomatum talis, qualem adversarii volunt; nam, licet anima rationalis uniat corpori, tanquam forma, non ideo datur communicatio idiomatum inter terminos abstractos; nec enim verum est dicere: *Corpus est anima, est rationalitas &c.* quia non sufficit ad prædicacionem tantum unio: sed requiritur identitas rectorum, subjecti, & prædicati, ut dictum n. 115, atqui non datur i-

dentitas inter Divinitatem, & humanitatem, & oppositum dicere est falsissimum, atque ad minimum Eutychanum: ergo.

118. Dico 2. Communicatio idiomatum in hoc mysterio stat in hoc, quod ratione unionis hypostaticæ, prædicata Divina, & humana, de eadem Persona, sive de Christo, in concreto prædicentur, ita, ut verè, & propriè possit dici: *DEUS est homo: Homo est DEUS.* ita omnes Catholici. Prob. Hac ratione cum veritate tribuuntur proprietates, seu prædicata Divina homini, & humana DEO: sed in hoc stat communicatio idiomatum: ergo hæc ratio rectè ista explicatur. mi. patet *ex n. 115.* ma. prob. ad veritatem prædicacionis sufficit identitas rectorum, subjecti, & prædicati, ut dictum n. 115, sed, quidquid sit de alijs concretis substantialibus (de quibus inferius) in his concretis, *hic homo*, intelligendo Christum, & *hic DEUS*, intelligendo Filium DEI, rectum est Persona Filij DEI: ergo, quando dicitur: *Hic DEUS est homo: Verbum est homo*: vel: *Hic homo est DEUS*: datur identitas rectorum; quia tam ex parte prædicati, quam ex parte subjecti, rectum est Persona Verbi: consequenter vera est prædicatio, prædicatorum humanorum de DEO, & Divinorum de homine, in quo formaliter stat communicatio idiomatum.

119. Confirm. 1. Vera est hæc propositio de saccharo in concreto: *Hoc album est dulce, & ardeat gustui*: quamvis albedo non sit dulcis, nec ardeat gustui, imò quamvis nec ipsum subjectum, seu compositum ex materia, & forma, immediatè, & ratione sui, ardeat gustui, dummodo ardeat immediatè accidens unitum ei composito, seu subjecto: ergo etiam vera est hæc propositio: *Verbum est homo: vel: Hic DEUS est homo*: licet Divinitas non sit homo, imò licet ipsum Verbum immediatè, & ratione sui solius, non sit homo, modò habeat unitam sibi humanitatem.

Confirm. 2. Juxta omnes de aqua calefacta cum veritate dicitur: *Hæc aqua est urens*: licet ipsa ratione sui non urat, imò nec ratione accidentis connaturalis, sed tantum ratione accidentis violentè uniti: ergo etiam Verbum, vel DEUS, potest dici homo in concreto, licet ratione sui Persona Verbi non sit homo, modò habeat sibi humanitatem unitam, præsertim, cum ista non sit ipsi violenta, sicut calor est violentus aque. Dixi semper *hic DEUS*, in quo termino complexo particula *hic* sumitur in sensu restrictiori, ut non tantum determinet hanc naturam Divinam, sed hanc personalitatem, id est, secundam: sæpe tamen onitur ea particula, & simpliciter dicitur: *DEUS est homo*: sed tunc *DEUS* sumitur, sicut potest sumi, pro Filio DEI, qui vi unionis hypostaticæ supplet substantiam humanam, & cum natura humana complet hominem.

120. Dico 3. Non solum potest dici: *DEUS est homo: Homo est DEUS*: sed etiam, quæ dicuntur de DEO, seu de Filio DEI in

concreto, possunt dici de homine Christo in concreto, e. g. esse æternum, omnipotentem, omniscium &c. verbo: quidquid essentialiter, vel personaliter prædicatur de Filio DEI, potest dici de hoc homine: & vicissim, quidquid dicitur de hoc homine, potest dici de Filio DEI, e. g. esse passum, mortuum &c. ita rursus omnes Catholici cum Concilio Ephesino in epistola ad Nestorium in capitulis, seu anathematismis pluribus, maxime verò quarto, sexto, & præsertim duodecimo. Adverto tamen, prædicationes hæ fieri, non reduplicative, sed specificative, sicut scilicet dicitur: *Album est dulce.*

Probatur autem hæ conclusio, sicut prior. Idem est rectum in his prædicationibus, scilicet eadem hypostasis Verbi: ergo sunt legitima, ac veræ: sic veræ sunt hæ propositiones: *DEUS est natus, passus, mortuus, ascendit ad celos.* Ex quo recte inferitur, propositiones contradictorias: *DEUS non est passus, non est mortuus:* esse falsas; nam particula *non* est malignantis naturæ, adeoque hæ propositiones significant, nullam Personam, quæ est DEUS, adeoque nullam Personam SS. Trinitatis esse passam in ulla sua natura: quod est falsum, & hæreticum. Nec in istis propositionibus, juxta receptam communiter à Patribus, & Theologis earum intelligentiam, subintelliguntur limitationes, quæ si adderentur, propositiones possent habere sensum verum, e. g. si limitarentur dicendo: *DEUS Pater non est passus:* vel: *DEUS non est passus secundum naturam Divinam.*

121. Necessitas cum Arriaga in summulis. *disp. 1. sec. 9. n. 68.* in hac propositione de Christo: *Hic homo est mortuus:* rectum prædicari non esse personam; cum persona, utpote Divina, non sit mortua; nam sic in propositione superiori n. 119. *Hæc aqua est urens:* etiam non esset rectum prædicari aqua; cum ipsa ratione sui non urat, consequenter propositio non esset vera, quod est contra communem sensum, & modum loquendi.

Sicut ergo ista propositio habet hunc sensum: *Aqua est id, quod habet unitam formam immediate urentem:* & altera: *Album est dulce:* habet hunc sensum: *Album e. g. saccharum, est id, quod habet unitam formam immediate gustui dulcem:* ita hæc propositio: *Hic homo est mortuus:* dicens eam de Christo, habet hunc sensum: *Hæc persona Verbi est persona, qua habet unitam humanitatem, qua immediate in se est mortua;* certè, nisi admitteretur ista explicatio similium propositionum, non posset defendi ut vera hæc propositio: *DEUS est mortuus:* quam tamen propositionem ut veram debent omnes admittere, atque etiam admittit Arriaga tanquam veram, & quidem ratione communicationis idiomatum: sed hoc ipsum optime explicatur, dicendo, eam verificari ratione identitatis rectorum.

122. Prudenter tamen hæ advertunt auctores, in hæ materia plurimum atten-

dendum esse ad usum, & auctoritatem Patrum: itaque ad sensum, quem communiter propositiones facere censentur; caute enim in his materijs loquendum est; unde quædam propositiones, quæ, licet per se, ratione communicationis idiomatum, verum sensum facerent, & consequenter de Christo admitti possent, tamen, quia ex acceptione, primò hæreticorum, dein Patrum, qui cum hæreticis disputantes, in eodem sensu cum illis eas propositiones acceperunt (alijs ipsos non potuissent impugnare) quia, inquam, illæ propositiones ex tali acceptione sensum hæreticum, vel falsum acceperunt, nequaquam simpliciter profertenda sunt, sed ad summum, addita limitatione, quæ eas veritati Catholicæ consentaneas reddat.

Sic istæ propositiones: *Christus est creatura: Verbum est mutatum: Verbum incepit esse in tempore: Christus est ubique:* non sunt simpliciter admittenda; nam prima ex acceptione Arianorum, cui se accommodarunt Patres, significat, Christum esse putam creaturam: secunda ex mente Eurychianorum, significat, ipsam naturam Divinam esse mutam: tertia ex mente iterum Arianorum significat, Verbum, seu Filium DEI, etiam secundum naturam, quam habet præter humanam, incepisse in tempore, & consequenter non esse DEUM: quarta ex mente Ubiquitarum significat, Christum etiam secundum naturam humanam esse ubique: qui omnes sensus sunt hæretici.

Imò nec ista propositio: *Christus incepit esse:* si simpliciter, absque omni addito limitante, profertur, est admittenda; quia Dominus ait de se *Joan. 8. v. 58. Antequam Abraham fieret, ego sum.* & S. Paulus ad Hebræos 13. v. 8. *JESUS Christus heri, & hodie: ipse & in secula:* dein falsum est, hoc suppositum incepisse, nisi addatur limitatio secundum humanitatem. Interim possunt admitti hæ propositiones cum limitatione, seu explicacione adjecta: *Christus est creatura secundum humanitatem: Verbum est mutatum in humanitate, & quoad istam:* si non in ipsa unitate (quod negat Suarez tom. 1. in 3. p. in commentario. q. 16. a. 6. post disp. 35. ex eo capite, quod unitio nondum supponat unionem, sed tantum sit via ad illam: communicatio autem idiomatum primùm sequatur unionem) saltem ratione aliarum actionum humanitatis postea secutarum. Similiter Christus quoad naturam humanam incepit esse in tempore: non autem quoad Divinam: & vicissim idem Christus secundum naturam Divinam est ubique, non verò secundum humanam.

123. Dices. Tamen DEUS dicitur simpliciter homo, natus ex virgine, passus &c. sine his limitationibus, quæ tamen equaliter debent subintelligi; nam etiam tantum secundum humanitatem DEUS est natus, passus &c. non verò secundum Divinitatem: ergo etiam simpliciter potest dici: *Christus est creatura &c.* Confirm. Conceptus hominis

minis essentialiter imbibit conceptum creatura: ergo non est opus his limitationibus. Resp. neg. conf. Si hæretici non appropriassent supradictis propositionibus malum sensum, tunc quidem ex possent ita intelligi, ac proferri: at modò id facere non licet, ne videamur ipsis consentire. Illæ autem propositiones, quæ in antecedente sunt posita, non habent appropriatum sibi malum sensum, sed jam subintelliguntur istæ limitationes, sicut & in hac propositione sæpius adducta: *Album est dulce:* jam subintelligitur *secundum dulcedinem,* non verò *secundum albedinem.* Ad confirm. neg. conf. Ratio patet ex modò dictis.

124. Plures adhuc propositiones examinat S. Thomas, & post ipsam Suarez, ac alii auctores, an de Christo dici possint, an non: & 1. queritur, an, sicut dici potest: *DEUS factus est homo:* quia *Joan. 1. v. 14.* dicitur: *Verbum caro factum est:* eodem modo etiam possit dici: *Homo factus est DEUS.* Resp. cum S. Thoma 3. p. q. 16. a. 7. in corp. & Suarez tom. 1. in 3. p. in comment. q. 16. a. 7. post disp. 35. hanc propositionem in rigore non esse veram; quia significat, vel hanc Personam esse factam, vel Deitatem esse factam: sive actionem facientem terminatam esse, vel ad Personam, vel ad Deitatem (istæ enim duæ se tenent ex parte prædicati) quarum tamen neutra cum veritate dici potest facta, nec ad ullam earum actio est terminata.

Si aliqui Patres propositione ista utuntur, non sumunt eam in rigoroso sensu, sed tantum in hac significacione: *Factum est, ut homo sit DEUS:* quo in sensu æquivaleret illi: *DEUS factus est homo:* quæ utique, ut dictum, vera est, ideo quoque; quia etiam strictè sumpta tantum significat, DEUM per aliquam actionem, terminatam ad humanitatem, acquisivisse humanitatem. Nec est legitima conversio: *DEUS factus est homo:* ergo: *Homo factus est DEUS;* sicut non est bona conversio: *puer factus est senex:* ergo: *senex factus est puer:* nec enim ita conversi debet prior propositio, sed sic: *Id, quod factum est homo, est DEUS:* quæ est vera. Aliud est, si tantum dicatur: *Homo est DEUS;* hic enim nihil significatur factum.

125. Queritur 2. an dici queat: *Christus est homo Dominicus.* Resp. propositio nem hanc in sensu obvio rejicit S. Thomas 3. p. q. 16. a. 3. in corp. & Suarez tom. 1. in 3. p. in comment. q. 16. a. 3. post disp. 35. atque etiam alii: imò S. Augustinus eam prius à se usurpatam deinde retractavit l. 1. retract. c. 19. sub finem. Ratio est; quia *Dominicus* significat, quòd Christus non tam sit Dominus, quam Domini; cum tamen ipse sit Dominus, & non ad Dominum spectet. Nec de hac acceptione hujus vocis est ulterior ratio petenda; quia ipsa vocem acceptio tota pendet ab auctoritate, & usu.

Quando autem Christus dicitur *Filius Divinus,* istud prædicatum ei rectè tribuitur; nam prædicatum *Divinus* non tantum

significat, quod est DEI, sed etiam, quod est DEUS; ab omnibus enim dicitur *essentia Divina,* quæ est vel maxime DEUS. Quamvis vox *Divinus* utique etiam significet id, quod tantum est DEI, vel spectat ad DEUM, aut ab eo productum est: & sic dicitur *cultus Divinus, gratia Divina.* Hinc Nestoriani, ut suam hæresin palliarent, dicebant, quòd Christus sit *homo Divinus,* intelligendo, eum specialiter ad DEUM referri, non tamen reipsa DEUM esse. Quare etiam ista propositio: *Christus est homo Divinus:* non est admittenda.

Alii dicunt prædicatum *Divinus* tribui Christo relatè ad Patrem, cujus est; nam, ut ita loquar, Christus spectat ad Patrem. Equidem Suarez, loc. modò cit. docet, si per Dominum intelligatur DEUS Pater, posse Christum dici esse Domini, seu Dominicum: at, cum communiter intelligatur illud *Dominicus* non relatè tantum ad Patrem, sed ad totam Trinitatem, vel ad DEUM, abstrahendo à relationibus, hanc propositionem, ait, communiter non esse admittendam.

Arriaga tamen *disp. 26. de incarn. sec. 1.* putat, fundamentum hoc Eximii (quod idem etiam est S. Thomæ) per se non esse undequaque solidum; nam, ait, rex dicitur *persona regia,* & essentia DEI dicitur *essentia Divina.* Sed, ut jam dictum est, verborum significatio pendet ab acceptione hominum: & vox *Dominicus* ex acceptione communi significat distinctionem à Domino (ideo enim à Nestorianis Christus vocabatur homo Dominicus) unde non est paritas cum aliis vocibus, quarum significatio ex communi acceptione non requirit talem distinctionem: & tales voces sunt *regius, Divinus, humanus* &c. Addit tamen Arriaga *sec. cit. n. 4.* hunc modum loquendi, seu dicendi Christum hominem Dominicum, relictum fuisse à Patribus; eoquòd Nestorius his phrasibus *homo Dominicus, homo Divinus,* sollicit fuerit suas hæreses tegere.

126. Queritur 3. quid sentiendum de his propositionibus: *Christus in quantum homo, seu secundum quod homo, est DEUS, & in quantum DEUS est homo.* Respondeo, utramque in rigore esse falsam; quia particula *in quantum* in rigore reduplicat supra naturam: falsum autem est, quòd ratione naturæ humanæ Christus sit DEUS, vel ratione naturæ Divinæ sit homo. Tolerabilis esset, si diceretur *in quantum hic homo;* tunc enim ratione vocis hic reduplicatio ferret in suppositum.

Queritur 4. quid censendum de hac propositione: *Christus est Divinitas, & humanitas.* Resp. non esse veram, si subjectum tantum sumatur denominativè; nam suppositum, vel Persona in Christo, non est humanitas. Si tamen sumatur subjectum reduplicativè, quidditivè, concretivè, vel potius, ut ita dicam, collectivè, hoc est, ut omnia constitutiva veniant in recto, propositio potest dici vera; tunc enim habet hunc sensum: *Complexum hoc Christus est Divinitas, & humanitas.* ita Gormaz de incarnat. n. 380.

n. 580. Suarez tom. 1. in 3. p. disp. 35. sec. 2. §. Solet verò hic. Lugo de incarnat. disp. 10. n. 17. & seq. ubi ostendit, plures Patres hoc modo loquendi de Christo uti.

127. Queritur 5. de hac propositione: *Christus in quantum, sive secundum quod homo, est persona.* Resp. cum S. Thoma 3. p. q. 16. a. 12. hanc propositionem habere posse varios sensus: ex quo statim inferri videtur, simpliciter prolatam non facile esse admittendam, ne videamur favere Nestorio; si enim sensus sit: *secundum quod hic homo:* ait S. Doctor, utique esse personam, ut etiam diximus. n. preced. Si verò sensus sit, Christum habere personalitatem, humanam naturam naturaliter debitam, propositio est falsa, & Nestoriana. Si autem sensus sit, humanam naturam Christi esse, ut ait S. Doctor loc. cit. in aliqua persona: seu non esse, ut ita loquar, vagam, aut univertalem, sed esse terminatam substantiâ Divinâ, sive esse suppositum humanæ naturæ, propositio est verissima.

Querit tamen Eximius tom. 1. in 3. p. in commentario q. 16. a. 12. post. disp. 35. ulterius, an possit dici: *Christus, in quantum homo, est persona humana:* de qua idem Eximius etiam agit in comment. ejusdem q. a. 1. §. Sed urget. & hic ait, si quidem intelligatur persona propria, & connaturalis humanitati, utique in Christo non dari personam: si autem tantum intelligatur persona subsistens in humanitate, posse ita appellari Christum personam humanam, & ita appellari à SS. Ambrosio, & Damasceno. dein comment. a. 12. §. Solum queri. ait iterum, Christum in hoc sensu posse dici personam humanam, & addit rationem; quia Christus, ut est sub humanitate, est persona composita, ut Patres loquuntur: & licet ab humanitate non habeat, ut sit persona, habet tamen, ut sit humana. Hanc tamen propositionem, in rigore acceptam, omnino rejicit Gormaz de incarnat. n. 625. quia, ait, ad rationem personæ requiritur, ut natura, cum qua constituitur persona, & à qua hæc denominatur, e.g. Angelica, humana, maneat sui juris: quod utique non contingit in humanitate Christi: & certè, si hunc sensum faceret ea propositio, non esset vera; hinc sine explicatione non est admittenda.

Magis autem mihi videtur attendendum esse ad hanc propositionem: *Christus est persona creata:* certè enim personalitas creata in ipso non est; unde hæc propositio, ut jacet, ob periculum Nestorianismi non est simpliciter admittenda: sicut n. 122. diximus, ob periculum Arianismi non esse admittendam istam propositionem: *Christus est creatura.* Si tamen lipitetur, vel explicetur, ita, ut tantum intelligatur, personalitatem Divinam constituere in Christo cum natura humana suppositum, inadæquatè, seu secundum unam naturam creatam, tollerari potest. Fateor tamen, sensus hic non videtur esse obivus hujus propositionis. Uno verbo: similibus propositionibus non sine magna cautela utendum est; quia facile er-

ror incurritur; unde Gormaz de incarn. n. 569. neque admittit hanc propositionem simpliciter prolatam: *Christus est persona Theandrica;* quia posset latere error Euty-chetis.

128. Queritur 6. an possit dici: *DEUS, vel Christus est sanguis, est anima, est corpus.* Resp. has propositiones non admitti; non enim datur communicatio idiomatum inter partes naturæ, seu partiales naturas, sed tantum inter naturas completas in concreto. Sic nec de homine puro, e.g. Petro, dicitur: *Petrus est sanguis, est anima:* neque enim, ut rectè ait Gormaz de incarn. n. 579. licet fingere pro arbitrio significationes nominum, vel propositionum: sed debemus uti iis, quæ communi usu receptæ sunt. Hinc in triduo mortis, licet Persona Verbi fuerit unita sanguini, etiam effuso, item corpori, & animæ, non tamen potuit dici: *DEUS est sanguis: DEUS est effusus:* minus: *DEUS est corpus;* quia præsertim hæc propositio ex acceptione Manicheorum significaret, ipsam Divinam naturam esse corporalem.

Interim est innegabile, aliquas propositiones similes esse uti Ecclesiæ in sensu legitimo esse admittas: sic in symbolo Apostolorum, dicitur de Christo Filio DEI, quod sit sepultus, quod descendit ad inferos; cum tamen tantum corpus sepultum sit, & sola anima ad inferos, seu limbum descendit. Hic autem modus loquendi ideo admittitur; quia in sensu morali, ab hominibus communiter usitato, quoad sepulchrum, & apparitiones hominum, sumitur, saltem per synecdochen, pars pro toto, e.g. corpus, vel anima pro toto homine; nam dicimus etiam de puro homine, e.g. Petro, cum esse sepultum, eum apparuisse post mortem, & auxilium petiisse: sic etiam S. Augustinus tract. 47. in Joan. multum post medium ait, dici, S. Paulum & esse cum Christo, scilicet secundum animam, & esse Romæ in sepulchro, scilicet secundum corpus: & sic etiam hic sumitur pars pro toto Christo: legatur S. Augustinus cit. tractatu. Non tamen licet ubique adhibere similes tropos, sed tantum, quando ab Ecclesiâ, vel doctoribus communiter usurpantur: multò minus licet, per communicationem idiomatum quævis prædicare.

129. Queritur 7. an Christus debeat dici unus, vel duo. Resp. Debet dici simpliciter unus; quia masculinum significat personam: & hinc in SS. Trinitate datur alius, & alius: sed non aliud, & aliud; quia dantur plures Personæ, non plures naturæ: at in Christo tantum datur una Persona. Si ulterius queratur, cum in Christo dentur duæ naturæ, an non possit Christus dici duo neutraliter, hoc est, unum, & aliud; genus enim neutrum, seu nomen neutraliter acceptum, significat naturam.

Resp. cum S. Thoma 3. p. q. 17. a. 1. in corp. & Suarez tom. 1. in 3. p. in commentario q. 17. a. 1. §. Secunda assertio. post disp. 35. Christum etiam neutraliter acceptum debere dici simpliciter unum tantum; nam unam

unum neutraliter, vel substantivè acceptum, significat, vel unum suppositum, vel unum individuum, vel unum ens: & quodcumque dicuntur duo simpliciter, intelliguntur duo individua, vel supposita distincta: atqui Christus est sub triplici dicta ratione tantum unum (non quidem simplex, sed compositum, compositione tamen substantiali, ex qua resultat ens unum per se) nec est duo individua, vel supposita: ergo Christus debet dici unum, & non duo. Dicit tamen potest, quod in Christo sit aliud, & aliud, scilicet duæ naturæ distinctæ: item potest dici, quod Christus ex alio, & alio neutraliter, constituitur, ut expressè loquitur Nazianzenus apud Suarez loc. cit. §. In hac re. dicens: *Aliud, & aliud sunt, ex quibus est Salvator: non tamen alius, atque alius; ambo enim hac connexionem unum sunt.*

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

130. Ob. 1. Sap. 14. v. 21. dicitur de idololatriis: *Incommunicabile nomen lapidibus, & lignis imposuerunt:* hoc est, DEOS vocarunt: ergo nomen DEI est incommunicabile: ergo non potest homo esse DEUS. Confirm. 1. Hæc propositio: *Homo est DEUS:* est in materia remota, seu impossibili: ergo non potest esse vera. Confir. 2. Psal. 80. v. 10. dicitur: *Non erit in te DEUS recens:* atqui, si homo esset DEUS, foret DEUS recens: ergo. Resp. dist. 1. conseq. Nomen DEI est incommunicabile, per identitatem naturæ, alteri DEO. conc. conseq. est incommunicabile per unionem personæ, & communicationem idiomatum. neg. 1. & 2. conf. Idololatra pluribus attribuebant per identitatem naturam Divinam, non ita Christiani.

Ad 1. confirm. dist. ant. illa propositio est in materia impossibili, si intelligatur, homo esse DEUS per identitatem. conc. ant. si intelligatur esse DEUS tantum per unionem, & communicationem idiomatum. neg. ant. & conseq. Sic etiam est in materia impossibili hæc propositio: *Hircus est cervus:* quia significatur identitas naturarum, de qua re vide n. 11. Ad 2. confir. neg. mi. Homo non est alius DEUS, quam ille, qui jam est ab æterno.

131. Ob. 2. Magis conveniunt tres Personæ Divinæ ad invicem, quam humana natura, & Divina, & tamen inter illas tres non datur communicatio idiomatum; non enim est vera propositio: *Pater est Filius, aut Spiritus S.* ergo nec datur ea communicatio in his duabus naturis. Resp. neg. conf. intelligendo communicationem idiomatum, non inter naturas in abstracto, ut jam diximus, sed in concreto. Ratio autem est; quia communicatio idiomatum fundatur in convenientia ratione suppositi, quod est rectum propositionis: at tres Personæ non conveniunt in ratione suppositi,

sicut tamen conveniunt duæ naturæ in Christo: adeoque est lata disparitas.

Unde, ut in casu, quo unirentur eidem materiæ forma hirci, & cervi, posset dari communicatio idiomatum (quam aliqui videntur tunc admittere) deberent duæ illæ formæ convenire in unum suppositum: in quo nunc nullam video implicentiam; nam, si substantia sit negatio, tunc, non quidem daretur substantia hirci, aut cervi; quia tam hircus, quam cervus, essent uniti enti perfectiori, nempe composito tertio, ex duabus naturis resultanti: attamen daretur negatio unionis hujus ipsius compositi cum ente perfectiore, seu cum alio adhuc perfectiore composito: si autem substantia non stet in negatione, sed sit modus, etiam non video, quare non sit possibilis modus, terminans simul utramque naturam: si autem talis substantia foret impossibilis, tunc inter hircum, & cervum, communicatio idiomatum non daretur.

132. Ob. 3. Anima, & corpus, non predicantur de se invicem, quamvis sint unita: ergo neque possunt de se invicem predicari DEUS, & homo in Christo, prob. conseq. in symbolo S. Athanasi dicitur: *Sicut anima rationalis, & caro, unus est homo, ita DEUS, & homo, unus est Christus:* ergo. Confirm. 1. Verbum non pericitur ab humanitate: ergo non datur ista communicatio. Confirm. 2. Nihil est magis proprium humanitati, quam esse humanitatem: & Divinitati, quam esse Divinitatem: & tamen istæ proprietates non predicantur de se invicem; non enim est vera propositio: *Divinitas est humanitas:* vel vicissim: ergo neque possunt predicari aliæ proprietates.

Resp. conc. ant. neg. conseq. nam ista sunt abstracta, non concreta, neque naturæ completa, sed tantum partes naturæ, ad prob. neg. conf. Licet ista aliquo modo similia sint, non tamen sunt omni modo similia, sive, licet detur aliqua similitudo, non tamen datur omnimoda. Similia quidem sunt in hoc, quod, sicut anima, & caro faciunt, per unionem substantialem ens per se unum, ita etiam homo, & DEUS, in Christo faciunt unum ens per se per unionem substantialem hypostaticam: at non eodem modo faciunt unum in natura; nec enim, ut anima, & corpus, faciunt unam naturam completam, ita etiam in Christo DEUS, & homo, faciunt unam naturam; cum in Christo sint duæ integræ naturæ. Secundò (quod maxime huc facit) anima, & corpus, sunt tantum termini abstracti, vel partes concreti, seu naturæ incomplete, quæ ex n. 128. non possunt de se invicem predicari: at DEUS, & homo, sunt termini concreti, & involvunt naturas completas, quæ de se invicem in concreto possunt predicari.

133. Ad 1. confirm. conc. ant. neg. conf. Communicatio idiomatum non exigit perfectibilitatem, sed unibilitatem, & unionem. Ad 2. confirm. dist. ant. & humanitas, ac Divinitas, sunt termini abstracti.

Et. conc. ant. sunt termini concreti. neg. ant. & dist. conf. ergo nec predicantur alia proprietates in abstracto. conc. confeg. in concreto. neg. conf. non enim est verum dicere: *Christus est mortalitas, passibilitas*: sed tantum: *Christus est mortalis, est passibilis*.

Nec dicas, etiam hominis, in concreto sumpti, propriam esse animam, vel humanitatem; quia non potest sine ista esse. Resp. enim, esse proprietatem quidem concreti, sed non in concreto, sive non esse terminum concretum, & proprium, qualis hic intelligitur: sive non esse predicatum aliquod, in concreto affirmabile de homine; non enim est verum dicere: *Homo est anima*: vel: *Homo est humanitas*. Unde Suarez tom. 1. in 3. p. disp. 35. sec. 2. §. Quarto sequitur. ait de hac propositione: *Christus est Deitas*: eam esse tantum veram in sensu identico, quatenus scilicet Christus est Verbum, sive DEUS, & Verbum, sive DEUS, ac Deitas, realiter identificantur. Addit Eximius, hanc locutionem non esse propriam, nec formalem, & hinc non posse assumi ad inferendas aliquas propositiones, quae sensum formalem faciunt, & falsae sunt, de quibus modo.

134. Ob. 4. contra dicta n. 126. Vera est ista propositio: *Christus est Divinitas, & humanitas*: sed Christus est mortalis, imò passus: ergo Divinitas, & humanitas sunt mortales, passibiles, & passae: quod est falsum. Resp. retorq. Petrus est anima, corpus, & unio: sed Petrus est rationalis, liber, & homo: ergo etiam anima, & corpus, & unio, sunt rationales, liberae, imò homines. Eodem modo probaretur, quòd in saccharo dulcis, & albo, etiam albedo esset dulcis, in forma. neg. conf. Major propositio est identica, & collectiva omnium partium, seu constitutorum Christi: & Christus in ea est quidditative acceptus: in minori autem est denominative acceptus, seu pro supposito, habente humanam naturam passibilem &c. Dein in conclusione partes sunt distributive acceptae, & praedicatum, quod saltem quibusdam non convenit, nisi in concreto, est tributum ipsis in abstracto: ergo est alia suppositio terminorum.

Neque etiam concludit iste syllogismus: *Christus est Deitas: sed Christus est passibilis, & mortalis: ergo Deitas est passibilis, & mortalis*; nam in maiore Christus sumitur formaliter pro Persona Divina: in minore sumitur pro natura humana in concreto: ergo est mutatio terminorum. Dein Deitas est quidem realiter identificata cum secunda Persona SS. Trinitatis: attamen etiam est virtualiter distincta, estque syllogismus hic similis huius: *Christus est Deitas: sed Deitas est Pater: ergo Christus est Pater*.

Haec autem propositio, olim aliquando asserta: *Deitas est passio*: excusari debet, ut ait Suarez tom. 1. in 3. p. disp. 35. sec. 2. §. Sed contra. nam sumebatur tunc in sensu

identico, & minus proprio, Deitas pro DEO: atque addebatur limitatio, scilicet Deitatem esse passam secundum carnem; alias propositio illa, simpliciter prolata, in rigore non est vera, & in Concilio Chalcedonensi action. 5. in definit. fidei. damnatur dicens, Deitatem esse passibilem. videatur etiam Lugo de incarnat. disp. 23. n. 32. Nullo autem pacto dici potest: *Christus est humanitas*; quia humanitas non est realiter identificata Personalitati Divinae, quae datur in Christo; uti tamen est identificata Deitas: nec etiam humanitas est adequate homo, nec in sensu identico, uti tamen Deitas in sensu identico est adequate DEUS. Alia etiam propositio, in qua communicatio idiomaticum videtur adstrui, inter terminos abstractos, afferri solet ex antiqua *Ecclesia in festo S. Crucis. Mors mortua tunc est, in ligno quando mortua vita fuit*: sed recte responderi Eximius loco modo cit. per vitam metaphorice significari Verbum, seu DEUM, qui in natura humana est mortuus.

135. Ob. 5. Non potest de Christo in concreto praedicari hoc praedicatum *creatura*: ergo nec istud homo. prob. conf. creatura est genus: homo est species: sed de quo non potest praedicari genus, etiam non potest praedicari species: ergo. Confirm. Ea, quae praedicantur de DEO, & sunt praedicata absoluta, conveniunt toti SS. Trinitati: sed tale praedicatum absolutum est praedicatum homo: ergo, si praedicatur de DEO, convenit toti SS. Trinitati: hoc est falsum; nam nec Pater, nec Spiritus S. est homo: ergo. Resp. dist. ant. de Christo non potest hoc praedicatum *creatura* praedicari per se. neg. ant. non potest praedicari per accidens, scilicet ob accidentalem malam acceptionem, & determinationem huius praedicati ad malum sensum. conc. ant. & neg. conf. ad prob. dist. mi. subsimp. de quo per se non potest praedicari genus, etiam non potest praedicari species. conc. mi. de quo tantum per accidens non potest praedicari genus. neg. mi. & conf. cum enim accidentaliter illa mala acceptio, & determinatio ad malum sensum, non adit in specie, seu praedico hominis, non est, cur istud non possit praedicari.

136. Ad confirm. neg. mi. ita enim habet S. Thomas 3. p. q. 16. a. 1. ad 4. *Hoc nomen homo praedicatur de DEO ratione unionis in persona, quae quidem unio relationem importat: & ideo non sequitur regulam eorum nominum, quae absolute praedicantur de DEO ab aeterno*. Scilicet concretum hoc homo, prout praedicatur de DEO, involvit suppositum secunda Personae Divinae: adeoque est relativum. Eodem modo respondendum est, si invertatur haec obiectio, & dicatur: DEUS praedicatur de homine: sed DEUS est Pater: ergo etiam de homine praedicatur Pater; responderetur enim: hoc nomen DEUS, prout nunc de homine Christo praedicatur, formaliter, & concretive, supponit pro Filio DEI: vel, si in alia providentia esset alia Persona incarnata

DISPUTATIO II.

De Constitutivis Intrinsicis Incarnationis.

138. Explicanda hic veniunt, quae Christum, seu Verbum incarnatum, intrinsicè constituunt: atque aded agendum de subsistentia, persona, hypostasi &c. inde de unione hypostatica, an sit aliquid ab extremis distinctum, an entitas absoluta, an modalis, an una, vel duplex. Examinandum quoque, an sola secunda Persona humanitatem assumpserit, & cur aliae Divinae Personae nequeant dici incarnatae: an potuissent aliae Personae humanitatem assumere, & an omnes tres eandem, vel una Persona tres humanitates: an assumi à DEO potuisset natura, prius peccato infecta: an natura etiam irrationalis: an etiam accidens: & similia, quae vel per se, vel ex occasione tractabimus. Sitigitur

QUESTIO I.

De Subsistentia.

ARTICULUS I.

Explicantur termini in hac questione usitati.

139. Explicandi hic sunt aliquot termini, scilicet, *natura, persona, suppositum, subsistentia, &c.* sine quorum intelligentia quaestio haec elarè decidi non potest. *Natura*, ut à Theologis accipitur, significat essentiam, seu rationem specificam uniuscujusque substantiae, praecindendo, an sit una, vel multiplex, an per se, vel in alio subsistat. A Boëtio l. de duab. naturis, non longe ab invidisic natura definitur: *Unamquamque rem informans specificè differentia: paulò autem inferius persona sic definitur: Natura rationalis individua substantia: quae vox substantia hic Boëtio idem significat, ac subsistentia; nam adhuc inferius ait: Persona verò rationalis natura individua subsistentia.*

Hanc Boëtij definitionem quoad personas creatas admittit etiam Richardus à S. Victore. l. 4. de Trinit. c. 23. at vero c. 22. vult, quòd Persona Divina debeat definiri: *Natura Divina incommunicabilis existentia: quam definitionem etiam quoad personas creatas amplectitur Joannes Theologus in Concilio Florentino sess. 19. in editione Colonensi. §. Quoniam non me. In editione Severini Bini, quae eam sessionem in minores §§. dividit §. In genere autem humano, ubi dicitur Joannes sic loquitur: Persona dicitur esse natura, rationis capax, incommunicabilis existentia. Jam suppositum differt à persona, sicut genus à specie; nam dicitur de omnibus communiter, e. g. dicitur suppositum equi, suppositum bovis, suppositum etiam hominis: at non dicitur persona equi, aut bovis, ut rectè advertit Boëtius loc. cit. & hinc communiter dicitur, quòd*

nata, supponeret pro illa: & semper saltem indeterminatè supponit pro aliqua ex Personis, quae non est communis tribus: non autem supponit pro Deitate, sive natura Divina in abstracto, quae communis est. Si tamen urgere velis, hoc nomen, saltem in sensu identico, posse supponere pro Deitate in abstracto. Resp. dari distinctionem virtutalem. vide etiam n. 134.

137. Gb. 6. Hæc propositio: *Dua natura, Divinitas, & humanitas, sunt unus Christus*: est quarta inter propositiones Hussii, damnata à Concilio Constantiensi sess. 75. ergo falsa est etiam ista ei æquivalens: *Christus est Divinitas, & humanitas*: quam tamen n. 126. admittimus in aliquo sensu. Resp. cum citatis ibi auctoribus, dist. antec. illa propositio damnata est in sensu diviso, in quo eam affirmabat Hussius. conc. ant. in sensu collectivo, vel reduplicativo. neg. ant. & conf. Hussius volebat, quòd illa natura, non tantum conjunctim, sed etiam divisim sumpta, sint Christus, ita, ut hic de singulis posset praedicari: quod nos utique non admittimus.

Constat hoc ex Thoma Waldensi *tom. 1. l. 1. doctrinalis fidei antique n. 3. c. 39. & seq. maxime c. 42.* ubi late ostendit, quòd Wicleffus (cujus discipulus, & assecla fuit Hussius, atque idem cum illo sensit) voluerit, quamlibet illarum duarum naturarum seorsim acceptam, esse Christum; imò etiam singulas partes naturae humanae: quas hæreses ibi Waldensis impugnat, non verò praedicationem utriusque naturae, seu duarum naturarum conjunctim, quam approbat, ut patet ex titulo capituli 39. quo in capite Waldensis simul excusat S. Augustinum, qui tr. 47. in Joan. prope finem. videtur dicere, Christum esse animam, esse carnem &c. excusat inquam, eum, quòd per synecdochen locutus sit: eam tamen tropicam locutionem, seu per synecdochen, rejiciebat Wicleffus, ut habet Waldensis c. 42.

Tandem addendum, de Christo non verificari propositiones contradictorias; non enim est verum dicere: e. g. *Christus est passibilis, & non est passibilis*: ut dictum n. 120. verificantur tamen praedicata apparenter contraria: e. g. *Christus est ab aeterno: est natus in tempore: est mortuus: est immortalis*: quae tamen reverà non sunt contraria; quia propriè loquendo sibi non opponuntur; nam, cum praedicata ista conveniant Christo ratione diversarum naturarum, reverà sibi non opponuntur; nec enim est vera, & propria oppositio, si dicatur: *Christus est immortalis secundum naturam Divinam, & mortalis secundum naturam humanam*: si enim non est oppositio, si dicatur: *Aethiops est albus secundum dentes, & non albus secundum reliquum corpus*; quia aliud est praedicatum albus secundum dentes, & aliud albus secundum reliquum corpus: particula autem negativa tunc tantum facit contrarietatem, vel contradictionem, quando semel praedicatum, semel non praeponeatur eidem praedico, vel propositioni, ut notum est ex summulis.